

Advies en
ondersteuning
(op maat) nodig?
**Word ook
lid!**

Het externe netwerk van cliëntenraden in de jeugdzorg

Een overzicht van partijen waarmee je te maken kunt krijgen.

www.locjeugd.nl

loc
Jeugd

Door zicht te hebben op het speelveld waarbinnen je als cliëntenraad werkt, kun je op de juiste wijze en op de juiste plek invloed uitoefenen op de kwaliteit van de jeugdzorg. Zowel binnen de instelling als daarbuiten. Dat laatste kan nodig zijn als je merkt dat het advies van de cliëntenraad het beleid en de zorg van de instelling overstijgt.

In deze brochure leggen we uit met welke partijen je te maken kunt hebben. Ook wijzen we op een aantal landelijke programma's en kennisinstituten die ondersteunend kunnen zijn aan het werk van de cliëntenraad.

Cliëntenraad

Alle instellingen voor jeugdzorg moeten een cliëntenraad hebben. Bij instellingen waar jeugdigen langdurig wonen of die zorg thuis verlenen, moet op elke locatie een cliëntenraad worden ingesteld¹. Tenzij jeugdigen en ouders dit niet willen of als het niet passend is. De cliëntenraad is er om op te komen voor de belangen van de jeugdigen of ouders/verzorgers die hulp van de instelling krijgen. De doelstelling van de instelling biedt de kaders voor het werk van de cliëntenraad. Een cliëntenraad kan bijvoorbeeld niet adviseren over huisvesting als de instelling alleen zorg thuis levert. De belangenbehartiging richt zich dus vooral op de zorg en eventueel het verblijf dat de instelling biedt. De instelling moet de cliëntenraad betrekken bij allerlei onderwerpen. Deze staan in de Wet medezeggenschap cliënten zorginstellingen 2018 (Wmcz 2018) die ook voor de jeugdzorg geldt².

Met welke andere instellingen en instanties hebben jeugdzorginstellingen te maken?

Instellingen voor jeugdzorg hebben te maken met verschillende andere instellingen en instanties. Cliëntenraden kunnen betrokken zijn bij de samenwerking en afstemming met deze instellingen en instanties, maar dat hoeft niet. Betrokkenheid is alleen zinvol als het de belangenbehartiging van de cliënten ten goede komt.

De gemeente

De gemeente is verantwoordelijk voor:

- de toegang tot de jeugdzorg; dit betekent dat de gemeente ervoor moeten zorgen dat jeugdigen en ouders/verzorgers binnen de eigen gemeente gebruik kunnen maken van jeugdzorg;
- de toekenning van de jeugdzorg; dit betekent dat de gemeente bepaalt of iemand in aanmerking komt voor jeugdzorg;
- het aanbod van jeugdzorginstellingen; dit betekent dat zij jeugdzorginstellingen kiezen en betalen om jeugdigen en hun ouders/verzorgers te helpen.

Gemeenten kunnen in grote mate zelf bepalen hoe zij bovenstaande verantwoordelijkheden invullen. De gemeenten moeten bij de totstandkoming en uitvoering van hun jeugdzorgbeleid inwoners en cliënten uit de jeugdzorg betrekken. Dit doen gemeenten op verschillende manieren. Zo zijn er gemeenten met een adviesraad sociaal domein. Andere gemeenten hebben een jeugdplatform en/of een adviesgroep jeugdzorg.

¹ Dit geldt vanaf 1 juli 2020.

² De Wmcz 2018 geldt per 1 juli 2020

Een voorbeeld

Het kan zijn dat je als cliëntenraad vindt dat het aanbod aan zorg voor cliënten uit de regio te beperkt is. Dat gesprek kun je voeren met de eigen instelling, maar de kans is groot dat de instelling niet alle vormen van jeugdzorg kan bieden. In dat geval kun je contact leggen met de gemeente. Zij zijn immers verantwoordelijk voor het inkopen van voldoende passende en goede zorg.

Als je als cliëntenraad op gemeentelijk niveau invloed wil uitoefenen, kan dat op verschillende manieren. De instelling kan de cliëntenraad meevragen naar een overleg met de gemeente of de gemeente kan de cliëntenraad uitnodigen voor overleg. Ook is deelname van een lid van de cliëntenraad aan een adviesraad of platform mogelijk.

Hoe een gemeente haar verantwoordelijkheden invult en haar taken uitvoert, staat in de 'gemeentelijke verordening jeugdhulp'. Deze verordening staat meestal op de website van de gemeente.

Jeugdzorgregio's

In Nederland zijn er 42 jeugdzorgregio's. Gemeenten werken daarin op regionaal niveau samen. Bijvoorbeeld voor jeugdbescherming, jeugdreclassering en specialistische jeugdzorg. Die zorg is bestemd voor een kleine doelgroep, maar moet wel altijd beschikbaar zijn. Daarom kopen jeugdzorgregio's deze zorg in voor de gemeenten.

De gesloten jeugdzorg wordt bovenregionaal ingekocht, dat wil zeggen dat deze zorg door verschillende jeugdzorgregio's gezamenlijk wordt ingekocht. Wanneer inwoners of cliënten (bijvoorbeeld via een cliëntenraad) invloed willen uitoefenen op waar de zorg wordt ingekocht, kan dit formeel alleen via de gemeente of de eigen instelling.

Andere instellingen en instanties

Instellingen voor jeugdzorg stemmen onderling af over het zorgaanbod. Wie biedt wat? Daarnaast vindt vaak afstemming plaats met andere partijen, zoals de politie en de Raad voor de Kinderbescherming. Jeugdzorginstellingen hebben vaak ook contact met de volwassenen ggz en met andere instellingen die vallen onder de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), zoals voorzieningen voor beschermd wonen en maatschappelijke opvang. Tot slot is er nog de relatie met het onderwijs.

Cliëntenraden die invloed willen uitoefenen op de samenwerking met een andere instelling of instanties doen dit via de eigen instelling. Met een gevraagd of ongevraagd advies kan je de instelling ideeën en suggesties voor samenwerking meegeven.

Andere cliëntenraden

Cliëntenraden kunnen ook contact onderhouden of samenwerken met cliëntenraden van andere instellingen. Samen kun je meer invloed uitoefenen op het beleid van partijen waarmee de jeugdzorginstelling samenwerkt; en daarmee op de zorg en ondersteuning aan cliënten.

Cliëntenraden zijn er bij instellingen op het gebied van:

- hulp bij huiselijk geweld en kindermishandeling;
- jeugdzorg aan huis;
- geestelijke gezondheidszorg voor jeugdigen (jeugd-ggz);
- verblijf in een jeugdinstantie;
- pleegzorg;
- gesloten jeugdzorg;
- jeugdzorg voor jongeren met een beperking;
- jeugdzorg voor jongeren met ernstige beperkingen (Wet langdurige zorg);
- zorg voor ernstig zieke kinderen (intensieve kindzorg / IKZ);
- ondertoezichtstelling en voogdij (jeugdbescherming);
- jeugdreclassering.

Cliëntenraden kunnen bijvoorbeeld contact met elkaar onderhouden via het landelijke 'netwerk cliëntenraden uit de jeugdzorg'. LOC Jeugd ondersteunt dit netwerk. Wil je meer weten over dit netwerk, neem dan contact op met LOC Jeugd via vraagbaak@loc.nl of 030 284 3200.

Toezicht

De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) houdt toezicht op de instellingen voor jeugdzorg. Dit doet zij onder andere door bij instellingen op bezoek te gaan. Soms is dit van tevoren gemeld en soms is dit onverwacht. De Inspectie spreekt als het goed is tijdens dit bezoek ook met de cliëntenraad. Op basis van het bezoek aan de instelling en de gesprekken met onder andere de cliëntenraad, maakt de Inspectie een rapport. Dit rapport kan de cliëntenraad opvragen bij de instelling en is beschikbaar via de website van de Inspectie.

Sinds de invoering van de Wmcz 2018 houdt de Inspectie ook toezicht op een aantal onderdelen van de medezeggenschap. Zoals de verplichting van de instelling om een cliëntenraad in te stellen en het bindend voordrachtsrecht van de cliëntenraad om ten minste één lid voor de raad van toezicht voor te mogen dragen.

Landelijke organisaties, programma's en kennisinstellingen

Op onze website www.locjeugd.nl vind je heel veel informatie voor cliëntenraden. Praktische informatie, cursussen en hulpmiddelen om het werk van de cliëntenraad te ondersteunen. Je vindt er ook veel nieuws, bijvoorbeeld over de Wmcz 2018, het Actieplan verbetering feitenonderzoek en wat te doen in tijden van crisis.

Tevens zijn er diverse kennisinstellingen en landelijke programma's die bijdragen aan goede jeugdzorg. De kennis en informatie op de website van LOC Jeugd en van de programma's en kennisinstellingen kan cliëntenraden helpen bij het geven en onderbouwen van hun adviezen.

In onderstaande lijst een aantal voorbeelden:

Landelijke programma's

- **Zorg voor de Jeugd:** In dit programma werken gemeenten samen met professionals, jeugdzorgorganisaties, ministeries en cliëntenorganisaties aan betere hulp voor kinderen, jongeren en gezinnen. Het programma heeft meerdere deelprojecten zoals het Actieplan Verbetering Feitenonderzoek. En er zijn regio-ambassadeurs. Zij zijn het aanspreekpunt voor gemeenten, professionals en cliënten uit de jeugdregio's. Zij helpen de jeugdzorgregio's te werken aan goede jeugdzorg. www.voordejeugd.nl en www.voordejeugd.nl/onze-mensen/
- **Academische Werkplaatsen Transformatie Jeugd:** De 13 werkplaatsen ondersteunen bij de transformatie in de jeugdsector. Zowel gemeenten als alle uitvoerende organisaties rondom jeugd zijn betrokken, dus van jeugdgezondheidszorg, jeugdwelzijn en de wijkteams tot jeugdhulp en jeugdbescherming. De werkplaatsen delen nieuwe kennis waarmee je in jouw regio de jeugdzorg effectiever kunt maken. www.werkplaatsenjeugd.nl

Kennisinstellingen

- **NJi (Nederlands Jeugdinstituut):** Kenniscentrum dat actuele kennis over jeugd, vakmanschap en de organisatie van het jeugdveld verzamelt, verrijkt, duidt en deelt. Zij delen informatie die kan helpen om tot goede adviezen te komen. Onder meer over: jeugdbescherming, residentiële jeugdhulp, integrale jeugdhulp, jeugdreclassering en pleegzorg. www.nji.nl
- **Movisie:** Landelijk kennisinstituut voor een samenhangende aanpak van sociale vraagstukken. Zij delen onder meer informatie over het inzetten van ervaringskennis en -deskundigheid, en cliëntenparticipatie op lokaal en regionaal niveau. www.movisie.nl

Ervaringsdeskundige jongeren

- **ExpEx (Experienced Experts):** Zij hebben getrainde jongeren die zelf ervaring hebben in de jeugdzorg en zich onder meer inzetten als adviseur van instellingen en overheden. www.expex.nl
- **JongWijs:** Netwerk van jongeren en jongvolwassenen met ervaring in een pleeggezin, gezinshuis of jeugdzorgboerderij. Zij geven onder meer advies aan professionals, (jeugd)zorgorganisaties en beleidsmakers in de zorg voor jeugd. www.jongwijs.org

Vragen of behoefte aan ondersteuning?

Heb je naar aanleiding van deze brochure vragen, of heb je een andere vraag over medezeggenschap of het werk van de cliëntenraad? Of heeft je cliëntenraad behoefte aan ondersteuning? Neem dan contact op met de Vraagbaak van LOC Jeugd. Deze is telefonisch bereikbaar van maandag t/m vrijdag van 9:00 tot 17:00 uur op 030 284 3200. Je kunt ook mailen naar vraagbaak@loc.nl.

Uitgave mei 2020

LOC Jeugd is een netwerk van jongeren, ouders en professionals in de jeugdzorg. We willen dat ieder kind, iedere jongere een waardevol leven kan leiden. Ook als hij of zij zorg nodig heeft. We hebben dat uitgangspunt verwoord in de visie 'waardevolle zorg'. Daarin zeggen we dat de (jeugd)zorg zich moet richten op dat wat voor mensen waardevol is, op wat zij belangrijk vinden. Vanuit die visie ondersteunen we cliëntenraden.

locjeugd.nl

Advies en
ondersteuning
(op maat) nodig?
**Word ook
lid!**